

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для аспірантів
спеціальності «Політологія»

Київ 2023

УДК 32.001

П26

Укладачі: Є.В. Перегуда, докт. політ. наук, професор
В.Л. Згурська, канд. політ. наук, доцент

Рецензент: О.А. Корнієвський, докт. політ. наук, професор

Відповідальний за випуск Перегуда Є. В., д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук, протокол №4 від
16 листопада 2023 р.

Теорія та історія політичної науки: Методичні рекомендації до
вивчення дисципліни для аспірантів спеціальності «Політологія». Уклад.
Є.В. Перегуда, В.Л. Згурська. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б.,
2023. 27 с.

Подано плани практичних занять, методичні рекомендації до
практичних занять, тематику та рекомендації щодо написання
індивідуальних завдань, есе, особливості політики щодо академічної
добросесності, щодо відвідування, питання підсумкового контролюю,
список рекомендованої літератури.

Призначено для аспірантів спеціальності «Політологія».

© КНУБА, 2023

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
Плани практичних занять.....	7
Індивідуальне завдання.....	16
Методи контролю та оцінювання знань. Питання підсумкового контролю.....	19
Методичне забезпечення.....	24

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

«Теорія та історія політичної науки» – одна з обов'язкових освітніх компонент освітньо-наукової програми з підготовки докторів філософії за спеціальністю 052 «Політологія». Це одна з головних навчальних дисциплін, оскільки за результатами її вивчення формуються знання, вміння та навички, необхідні для написання та захисту дисертаційної роботи. Вона спрямована на формування теоретичного підґрунтя здійснення аспірантами наукового дослідження, зокрема й такого, яке має прикладний характер. Адже її змістом є вивчення не лише історії та сучасної палітри політологічних теорій, а й методології досліджень.

Методичні рекомендації узгоджуються з робочою програмою навчальної дисципліни. Вона вивчається аспірантами у третьому семестрі. Курс розрахований на 76 годин аудиторних, в т.ч. 40 годин практичних занять.

Дане видання містить мету вивчення дисципліни, компетентності, які має здобути аспірант, програмні результати навчання, тематику та плани практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок аспіранта, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення. Також містяться основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Важливе значення при вивченні дисципліни відводиться самостійній роботі аспірантів, зокрема виконанню індивідуального завдання, написанню есе. У цьому виданні наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань. Перелік не є вичерпним. Аспіранти можуть запропонувати власні теми, виходячи з інтересів своєї наукової роботи. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, це можна зробити у вигляді реферату. Вимоги до оформлення реферату: обсяг від 18 до 24 сторінок тексту; реферат включає план, відповідно до плану зміст, основні висновки та список літератури. Список літератури може складатися за алфавітом, за тематикою або за порядком згадування в тексті. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, зокрема, у вигляді презентації або форматної роботи. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально.

Пререквізитами є набір знань, вмінь та навичок, отриманих під час курсів: «Філософія науки, техніки та архітектури»; «Іноземна мова», «Академічна доброчесність та академічне письмо», «Організація наукової діяльності та інформаційні технології».

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: систематизація та поглиблення знань аспірантів про провідні теорії та тенденції розвитку світової та вітчизняної політичної науки в історичному розрізі, формування відповідного рівня оволодіння методологією політичної науки, формування в аспірантів знань щодо теоретико-методологічних засад наукових досліджень з перспективою їх використання при написанні дисертаційного дослідження.

Компетенції та програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК04	Здатність розв'язувати комплексні проблеми політичних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Фахові компетентності	
СК01	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англійських наукових текстів за напрямом досліджень.
СК02	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в політичних науках та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з політичних наук та суміжних галузей.
СК03	Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.

СК04	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.
СК05	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері політичних наук, оцінювати та забезпечувати якість виконаних досліджень.
СК06	Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері політичних наук та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їхньої реалізації.
СК07	Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку політичних наук.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПРН01	Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.
ПРН02	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми політичних наук державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.
ПРН03	Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів.
ПРН04	Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.
ПРН05	Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з політичних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.
ПРН06	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.
ПРН07	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

ПРН08	Організувати і здійснювати освітній процес у галузі політичних наук, формувати його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.
ПРН09	Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.
ПРН10	Керувати дослідницькою та інноваційною діяльністю, організувати роботу колективу дослідників.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ.

Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до аналізу політичного у XX-XXI ст.

Практичне заняття 1-4. Основні політологічні підходи у світовій науці (8 год.)

План

1. Біхевіоралізм у політичній науці.
2. Теорія «груп інтересів».
3. Чиказька школа.
4. Теорія раціонального вибору. Теорія суспільного вибору.
5. Структурно-функціональний аналіз політики. Теорії політичної культури.
6. Франкфуртська школа політичних досліджень.
7. Політичні ідеї представників феноменологічного підходу.
8. Соціальний конструктивізм: витоки та сучасний етап.
9. Становлення неінституціоналізму.
10. Постструктуралізм.
11. Постмодерні підходи. Мережевий аналіз.
12. Футурологічні концепції.

Контрольні питання та практичні завдання

Які суспільні процеси зумовили поширення біхевіоралізму в політичній науці?

Які політичні явища були головним об'єктом біхевіоралістських досліджень?

Чим був зумовлений вихід політичної науки за межі біхевіоралістської парадигми?

Охарактеризуйте основні наукові досягнення чиказької школи?

Чим зумовлюється поведінка політичних акторів згідно з теорією раціонального вибору?

Охарактеризуйте основні теоретичні засади політичних досліджень в рамках структурно-функціонального підходу? Хто був головним теоретиком цього напрямку?

Чому ідеї франкфуртської школи відносять до лівого напрямку політичного теоретизування?

В чому полягали постулати феноменологічного підходу в політиці?

Хто вважається родоначальником соціального конструктивізму? Наведіть приклади застосування конструктивістського підходу в політичних дослідженнях?

Охарактеризуйте взаємодію «старого» інституціоналізму, біхевіоралізму та неоінституціоналізму з позицій "теза-антитеза-синтез".

В чому полягають відмінності неоінституціоналізму від «старого» інституціоналізму?

Назвіть основні напрями неоінституціоналістського підходу в політології, їх основних теоретиків та охарактеризуйте їх ідеї.

Проаналізуйте основні ідеї Ж.Бодріяра, П.Бурдйю, М.Фуко.

Основні футурологічні концепції та їх представники.

Напишіть есе, в якому проаналізуйте з позицій одного з напрямів неоінституціоналізму:

- антикомуністичну революцію 1990-тих рр. – з позицій історичного інституціоналізму;

- політику енергоефективності – з позицій нормативного неоінституціоналізму;

- події в сучасних політичних партіях – з позицій соціологічного інституціоналізму.

Література (згідно з загальним списком): 1, 2, 7, 10, 35, 38, 40.

Практичне заняття 5-7. Розвиток політичної думки України (6 год.)

План

1. «Стежка залежності» української політичної думки.
2. Особливості політичної думки в Західній Україні на зламі ХІХ-ХХ ст.
3. Соціалістичні ідеї в Наддніпрянщині на зламі ХІХ-ХХ ст.
4. Становлення українського консерватизму
5. Становлення та розвиток українського націоналізму.
6. Політична наука в середовищі української еміграції.
7. Політична думка в Україні в період та після Другої світової війни. «Демократичний» поворот українського націоналізму.
8. Зародження політологічного напрямку в українській радянській науці.
9. Політична думка в Україні після проголошення незалежності. Теоретико-методологічні засади, організаційні центри та основні доктринальні напрями.

Контрольні питання та практичні завдання

Проаналізуйте основні підсумки розвитку суспільно-політичної думки України станом на кінець XIX ст.

Як Ви розумієте думку М.Грушевського про те, що в Україні проблеми національного визволення завжди визначались інтересами визволення соціального?

Як Ви розумієте думку І.Франка про те, що у 1860-ті роки визвольний рух розвивався під впливом Куліша, 1870-1880-ті роки – Драгоманова, а у 1890-тих роках почався період Михайла Грушевського?

В чому проявились суперечності політичної доктрини Української соціал-демократичної партії?

Чому до 1917 р. майже усі українські партії в Наддніпрянщині були соціалістичними?

Проаналізуйте суть ідеологічних дискусій навколо національного питання в РУП-УСДРП в 1902-1905 рр.

Основні положення консервативної доктрини представників цього напрямку (Липинський, Томашівський та ін.)

Зробіть таблицю «Основні напрями українського націоналізму у міжвоєнний період». Вказати в ній основних теоретиків та положення їх доктрин.

В чому, на думку В.Старосольського, полягали основні відмінності політичного процесу в 1920-1930-тих рр. від періоду Просвітництва?

Охарактеризуйте основні центри розвитку політології в Україні в добу незалежності.

Напишіть есе на тему основних напрямів політичної науки щодо теми Вашого наукового дослідження.

Література (згідно з загальним списком): 3, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 24, 30.

МОДУЛЬ 2. ТЕОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Змістовий модуль 2. Основні проблеми розвитку політичної теорії.

Практичне заняття 8-9. Політична влада: сучасні інтерпретації (4 год.)

План

1. Еволюція політичної думки про владу. Основні підходи до ідентифікації влади. Проблематика концептуального аналізу влади.

2. Концепції влади: реляціоністські, системні, завойовницькі, психологічні.

3. Основні форми влади. О.Тофлер про владу сили, багатства та знання. Медіакратія.

4. Теорії елітизму: минуле та сучасність.

5. Концепції публічного управління: від теорії бюрократії М.Вебера до Good Governance та цифрового урядування.

6. Співвідношення влади і права.

7. Рівні здійснення влади. Державна влада, регіональна та муніципальна влада. Теорія «міських політичних режимів». Глобальна влада.

Контрольні питання та практичні завдання

Проаналізуйте основні положення реляціоністських, системних, завойовницьких, психологічних концепцій державної влади.

Чому О.Тофлер вважав владу багатства більш досконалою, ніж владу сили, а владу знання – ніж владу багатства?

Створіть таблицю основних концепцій елітизму в політичній науці з зазначенням їх представників та основних положень. Наскільки вони узгоджуються з концепціями демократичного розвитку держав?

Охарактеризуйте основні положення концепції нового державного менеджменту та концепції гарного урядування?

Як впливає розвиток цифрових технологій на трансформацію якості політичної влади та політичного процесу?

Як Ви розумієте поширений раніше вираз «держава споживчого попиту»? Чому Г.Джемаль вважав відповідну концепцію застарілою? Чи погоджуєтесь Ви з ним?

Якою є Ваша оцінка думки про те, що децентралізація влади є запорукою розвитку політичної демократії?

Що означає поняття міських політичних режимів?

Хто був автором терміну «глокалізація»? Що він розумів під ним? Як впливають процеси глобалізації на особливості політичного процесу?

Література (згідно з загальним списком): 4, 18, 20, 23, 25, 28, 31, 32, 43.

Практичне заняття 10-11. Теорія політичних змін. (4 год.)

План

1. Поняття політичного процесу, його стадії.

2. Моделі соціально-політичних змін.

3. Типологія політичних процесів.

4. Теорії модернізації. Транзитологічні концепції: становлення та занепад.

5. Особливості постмодернізації.

Контрольні питання та практичні завдання

Назвіть та охарактеризуйте стадії політичного процесу. Проаналізуйте їх на прикладах (напр., становлення державної незалежності України, проведення політики децентралізації тощо).

Які Ви можете виокремити моделі соціально-політичних змін? Проаналізуйте, чому полягають їх особливості.

Що означає поняття суспільно-політичної модернізації? Які її основні напрями?

В чому полягали особливості транзитологічних підходів до процесів реформування поставлоритарних держав? Чому політична наука відкинула ці підходи?

В чому постмодерні впливи в соціально-політичній сфері відрізняються від процесів модернізації?

Напишіть есе на тему «Револуція як модель радикальних суспільних змін: політичні аспекти».

Література (згідно з загальним списком): 19, 26, 29, 33, 36, 37.

Практичне заняття 12. Медіатизація політики. (2 год.)

1. П'ятикомпонентна модель комунікації.
2. Соціальні функції масової комунікації.
3. Перетворення в політиці під впливом масової комунікації.

Контрольні питання та практичні завдання

Охарактеризуйте основні елементи п'ятикомпонентної моделі комунікації?

Чому структурно-функціональний підхід недостатній для пояснення впливу комунікації на політичну сферу?

В чому полягають політологічні аспекти теорії символічного інтеракціонізму?

Проаналізуйте Револуцію Гідності (вибори 2019 р.; російсько-українську війну тощо) як комунікативну модель.

Література (згідно з загальним списком): 27, 34, 41, 42.

Змістовий модуль 3. Доктринальні підходи до аналізу політичної дійсності.

Практичне заняття 14-16. Класичні ідеологічні доктрини: проблеми адаптації та оновлення. (6 год.)

1. Еволюція лібералізму. Ордолібералізм. Неоліберальні ідеології сучасності.

2. Консерватизм та неоконсерватизм: проблеми ідентифікації та типології.

3. Соціалістичні та соціал-демократичні доктрини: проблеми ідентифікації у нових суспільно-політичних умовах.

4. Комуністичні концепції. Єврокомунізм. Спектр ліворадикальних концепцій.

5. Праворадикальні концепції минулого та сучасності.

6. Сучасні націоналістичні вчення.

Контрольні питання та практичні завдання

Якими є основні цінності та політичні принципи ліберальної доктрини?

Що означає поняття ордолібералізму?

Наскільки з основними цінностями класичного лібералізму узгоджуються сучасні неоліберальні доктрини?

Чому до неолібералізму часто відносять діяльність лідерів тих політичних партій, які себе ідентифікують з іншими ідеологічними течіями?

Чому консерватизм часто називають концептуально нечітким?

Чим неоконсерватизм відрізняється від традиційного консерватизму?

Проаналізуйте основні етапи еволюції соціал-демократичної політичної ідеології.

Назвіть та охарактеризуйте провідних ідеологів соціал-демократичного руху ХХ ст.

Чому комунізм, в т.ч. єврокомунізм, зазнав поразки в ідеологічному протистоянні? Чи має ліворадикальна ідеологія перспективу відродження?

Які ключові положення сучасних праворадикальних партій Європи?

Чи відбувається інкорпорація праворадикальних політичних сил в інституційне середовище сучасних держав?

Як впливають глобалізаційні процеси на ідеологічну палітру сучасного світу?

Література (згідно з загальним списком): 11, 12, 13, 16, 17, 39.

Практичне заняття 17. Новітні політичні доктрини. (2 год.)

План

1. Політичні підходи представників екологізму.
2. Політичні ідеї фемінізму.
3. Комунітаризм: проблеми ідеологічної ідентифікації.
4. Релігійні доктрини сучасності.

Контрольні питання та практичні завдання

Оцініть динаміку впливу екологічного руху протягом останніх десятиліть.

Проаналізуйте еволюцію ідеологічних засад політичного фемінізму в ХХ-ХХІ ст.

Яку політичну нішу нині обіймають представниці феміністського руху? Чи має цей рух політичну перспективу?

Назвіть відомих політичних лідерів та організацій, які представляють комунітаристську ідеологію.

Чому комунітаристів відносять як до правого, так й лівого ідеологічного спектру?

Чи є релігія вагомим чинником політичної ідентифікації в сучасному світі? Чи стосується це твердження країн, які не є мусульманськими?

Як між собою співвідносяться релігійний фундаменталізм та участь релігійних сил у політичному процесі?

Зробіть презентацію на тему «Конфесійні організації у політичному процесі»?

Література (згідно з загальним списком): 1, 2, 7, 10.

МОДУЛЬ 3. ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРИКЛАДНА ПОЛІТОЛОГІЯ.

Змістовий модуль 4. Політичний аналіз.

Практичне заняття 18-19. Основні методи політичних досліджень. (4 год.)

План

1. Описово-дескриптивний та історико-генетичний методи.
2. Порівняльний аналіз.
3. Івент-аналіз.
4. Контент-аналіз.
5. Case study.

6. SWOT аналіз.

Контрольні питання та практичні завдання

Чому описово-дескриптивний імманентно включає оцінку політичних явищ та процесів?

Проаналізуйте ідеологічний зріз українського політикуму з застосуванням історико-генетичного методу.

Чи застосовується діахронний метод в рамках порівняльного аналізу?

Чим компаративний аналіз однотипних політичних явищ відрізняється від порівняння різнотипних політичних явищ та процесів?

Охарактеризуйте методологічні вимоги до застосування методу івент-аналізу політики.

В яких випадках застосовується метод контентаналізу?

За якими параметрами здійснюється контент-аналіз?

З чим пов'язано поширення методу case study в політичній науці?

Наведіть типологію методу case study.

В чому полягає сутність SWOT аналізу. Наведіть приклади.

Література (згідно з загальним списком): 5, 6.

Змістовий модуль 5. Прикладна політологія.

Практичне заняття 20. Прикладна політологія. (2 год.)

1. Предмет прикладної політології. Взаємодія політичної теорії, політичних технологій та політичної діяльності.

2. Ситуаційний політичний аналіз.

3. Дескриптивний політичний аналіз.

4. Система політичного управління. Моделі, етапи та засоби прийняття рішень. Політичне прогнозування та планування. Політичний маркетинг.

5. Мережевий менеджмент.

Контрольні питання та практичні завдання

В чому полягають теоретичні засади застосування технологій політичної діяльності?

Які існують моделі ситуаційного політичного аналізу?

Які виокремлюють етапи ситуаційного політичного аналізу?

Наведіть типологію політичних рішень.

Які існують моделі прийняття політичних рішень. Охарактеризуйте їх.

*Виокреміть етапи процесу прийняття політичного рішення.
Що означає поняття політичного маркетингу?
Проаналізуйте закономірності функціонування політичного ринку.
Що означає поняття політичної мережі?
Які існують моделі управління політичними мережами?*

Література (згідно з загальним списком): 5, 6, 8.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Чиказька школа політичної науки: методологічний аналіз.

Франкфуртська школа політичної науки: методологічний аналіз.

Флорентійська школа політичної науки: методологічний аналіз.

Теорії походження держави: історико-методологічний аналіз.

Концептуальні засади нормативних політичних теорій.

Елітарна теорія демократії Й. Шумпетера.

Теорія системного функціоналізму Г. Алмонда.

Д. Істон про принципи аналізу політичної системи.

Інтердисциплінарний характер постструктуралізму.

Теорії інформаційного суспільства.

Політичні аспекти концепції постіндустріального суспільства.

Р. Даль – засновник концепції плюралістичної демократії.

«Старий інституціоналізм» та неоінституціоналізм: порівняльний аналіз.

Ідейні дискусії в українській соціал-демократії на початку XX ст.

Становлення та типологія українського націоналізму.

Політологічні дослідження в науці за часів УРСР.

Ідеологічні засади неолібералізму.

Західна соціал-демократія: в пошуках реформ на засадах соціального партнерства.

Ортодоксальний комунізм як офіційна ідеологія і практика.

Теорія «зіткнення» цивілізацій С. Хантінгтона.

Сучасні геополітичні концепції.

Теорії прийняття політичних рішень.

Теорія «міських політичних режимів».

Палітра політичних ідеологій в сучасній Україні.

Теорія та практика контент-аналізу.

Case study: методологічні принципи та межі застосування.

Аспірант може запропонувати власну тему індивідуального завдання, пов'язану з проблематикою його дисертаційної роботи. В цьому випадку тема повинна бути узгоджена з викладачем дисципліни.

Вимоги до виконання індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання підлягає захисту на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату.

Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість Балів	Критерії
Відмінно	20	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	18	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
Добре	15	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	13	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Задовільно	11	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
-------------------	----	--

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (іспит, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 24 сторінки А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати зміст, анотацію українською і англійською мовами, вступ, основна частини тексту відповідно до змісту, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015, додаток по темі дисертаційного дослідження.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від

Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання та самостійна робота					Індивідуальне завдання	Іспит	Сума
М1	М2		М3				
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5			
15	10	15	10	10	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання підсумкового контролю

1. Основні етапи розвитку світової політичної науки.
2. Основні етапи розвитку вітчизняної політичної науки.
3. Предмет та об'єкт теорії політики.
4. Методи та їх типологія в політичній науці.
5. Поліпарадигмальність розвитку новітньої політичної науки.
6. Національні школи політичної науки.
7. Трансформація політичної науки від модерну до постмодерну.
8. Класичний лібералізм як політична ідеологія та доктрина.
9. Трансформації лібералізму в ХХ-ХХІ ст.
10. Політичний консерватизм: від традиційного до неоконсервативного.
11. Класичний марксизм, неомарксизм та постмарксизм.
12. Ортодоксальний комунізм як офіційна ідеологія і практика.
13. Праворадикальні політичні ідеології: минуле та сучасність.
14. Екологізм як політична ідеологія.
15. Фемінізм як політична ідеологія: становлення та розвиток.
16. «Стежка залежності» української політичної думки.
17. Становлення та розвиток українського консерватизму.
18. Типологія українського націоналізму. Представники основних напрямів та їх ідеї.
19. Націонал-демократичний напрям в українській політичній думці.
20. «Старий інституціоналізм»: методологічні засади.
21. Біхевіоралізм як парадигма політичної науки та її обмеження.
22. Основні засади політичної науки (за Ч.Мерріамом).
23. Біхевіоралістична спрямованість теорії «зацікавлених груп» А.Бентлі.

24. Теоретико-методологічні засади структурно-функціонального аналізу політики.
25. К.Шмітт про сутність поняття і категорії «політичне».
26. Й.Шумпетер про політичну методологію.
27. Парадигмальна характеристика нормативних політичних теорій.
28. Теорія пізнання соціально-політичних процесів К.Мангейма.
29. Становлення неоінституціоналізму. Основні напрями, ідеї, представники.
30. Спільне і особливе в теоріях неоінституціоналізму і раціонального вибору.
31. Теорії прийняття рішень.
32. Еволюція концепцій публічного управління.
33. М.Дюверже про основи політичної науки та її сутність.
34. Методологічні засади постструктуралізму М.Фуко.
35. Теорії трансформаційних і модернізаційних процесів ХХ-ХХІ ст.
36. Технократично-сцієнтистські концепції політичного розвитку.
37. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства.
38. Концепції інформаційного суспільства.
39. Теоретико-методологічні засади теорій світового розвитку.
40. Концепція З.Бжезінського про світову першість.
41. Теорія цивілізації і політичного розвитку С.Хантінгтона.
42. Основні концепції біополітики.
43. Основні методи політичного аналізу.
44. Основні вимоги до case studies.
45. Об'єкт, предмет та методи прикладної політології.
46. Методи групових експертних оцінювань.
47. Методи аналізу документів.
48. SWOT аналіз.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підручники

1. Алексєєнко І.В., Андрущенко Т.В., Бабкіна О.В., Перегуда Є.В. та ін. Історія політичної думки: підручник. За заг. ред. Н.М.Хоми. Л.: «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с.
2. Андрущенко Т.В., Бабкіна О.В., Горбатенко В.П., Перегуда Є.В. та ін. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. За заг. ред. Н.М.Хоми. Львів: «Новий Світ – 2000», 2017.
3. Вдовичин І., Вільчинська І., Перегуда Є. та ін. Історія політичної думки України: підручник. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с. URL: <http://surl.li/vcусхр> (дата звернення: 01.08.2023).
4. Правова політологія. Академічний курс: підручник. Авт. кол. за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України, 2021. 480 с. URL: <http://surl.li/mtdxос> (дата звернення: 01.08.2023).

Навчальні посібники

5. Петренко І.І. Методи політичних досліджень. Навч. посібник. К.: Норма права, 2023. 220 с.
6. Горбатенко В.П., Бутовська І.О. Політичне прогнозування: Навч. посібник. К.: МАУП, 2005. 152 с. URL: <http://surl.li/jlnmey> (дата звернення: 01.08.2023).
7. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
8. Прикладна політологія : навч. посіб. За ред. В. П. Горбатенка. К.: ВЦ «Академія», 2008. 472 с. (Серія «Альма-матер»).

Словники, досвідники, хрестоматії

9. Денисенко В.М., Угрин Л.Я., Шипунов Г.В. та ін. Історія політичної думки: навч. енцикл. слов.-довід. За заг. ред. Н.М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2014. 765 с.
10. Консерватизм: антологія. Упор. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2008. 820 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/995068/> (дата звернення: 01.08.2023).
11. Лібералізм: Антологія. 2-ге вид. Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2009. XXXII + 1128 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1016950/> (дата звернення: 01.08.2023).

12. Націоналізм : антологія. Наук. т-во ім. В'ячеслава Липинського; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий ; літ. ред. Л. Білик. Київ: Смолоскип, 2000. 858 с. URL: <http://surl.li/upngch> (дата звернення: 01.08.2023).

13. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти т. К.: Дніпро, 2001. URL: <http://surl.li/fyibot> (дата звернення: 01.08.2023).

14. Українська суспільно-політична думка в ХХ столітті: документи і матеріали: у 3 т. Упоряд. Т. Гунчак і Р. Соляник. Б.м.: Сучасність, 1983. Т.1. 510 с.; Т. 2. 423 с. Т. 3. 381 с.

15. Український націоналізм: Антологія. Т. 1. Упор. В. Рог. Київ: Українська видавнича спілка ім. Юрія Липи, 2009. 384 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2642#section-2> (дата звернення: 01.08.2023).

16. Український націоналізм. Антологія. Т. 2. Упор. В. Рог. Київ: Українська Видавнича Спілка ім. Юрія Липи, 2011. 352 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2642#section-2> (дата звернення: 01.08.2023).

Монографії, наукові статті

17. Воронов І.О. Феномен влади: горизонти людського і політичного виміру. К.: Генеза, 2005. 288 с.

18. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть: Монографія. К.: Видавничий центр «Академія», 1999. 240 с.

19. Дем'яненко Б.Л. Розвиток кратологічних знань в Україні. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2011. 794 с.

20. Калакура Я.С., Рафальський О.О., М.Ф.Юрій. Українська культура цивілізаційний вимір. К. : ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса НАН України , 2015. 496 с.

21. Левенець Ю.А. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина ХІХ – початок ХХ століття). К.: Стилос, 2001. 585 с.

22. Минькович-Слободяник О.В. Правова політика: стратегічні пріоритети і напрями вдосконалення: монографія. К. : Логос, 2012. 195 с.

23. Політична наука в Україні 1991-2016: у 2 т. Т.1. Політична наука: західні тренди розвитку і українська специфіка. К.: Парл.вид-во, 2016. 656 с.

24. Політична наука в Україні 1991-2016: у 2 т. Т.2. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень. К.: Парлам. вид-во, 2016. 704 с.

25. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.
26. Почепцов Г.Г. Паблік рілейшнз. К.: Генеза, 2003. 256 с.
27. Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації: монографія. За ред. І.О. Кресіної. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корещького НАН України, 2019. 288 с.
28. Рибій О.В. Основні фактори інституціонального розвитку та моделі процесів інституціональної зміни. *Наукові записки НАУКМА*. 2010. Т. 108. Політичні науки. С. 7-11. URL: <http://surl.li/ygrz1q> (дата звернення: 01.08.2023).
29. Розумний М.М. Виклики національного самовизначення: монографія. К.: НІСД, 2016. 196 с.
30. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів, результатів. Пер. з 2-го англ. вид. К.: АртЕк, 2001. 211 с.
31. Співак В.М. Політико-правовий та соціокультурний виміри глобалізації: Монографія. К.: Логос, 2011. 416 с.
32. Трансформація політичних інститутів в Україні : проблеми теорії і практики. Авт.колектив : М.І.Михальченко (керівник) та ін. К.: ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса НАН України , 2016. 440 с.
33. Яковлев Д.В. Політична взаємодія як комунікативний процес: медіатизація, демократизація, раціоналізація. Одеса: Астропринт, 2009. 288 с.
34. Dahl R. Who Governs? Democracy and Power in an American City. New Haven: Yale University Press, 1961. 384 p.
35. Henderson A.H. Social Power: Social Psychological Models and Theories. New York: Praeger Publishers, 1981. 120 p.
36. Kustra Ewa. Polityczne problemy tworzenia prawa. Toruń : Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1994. 164 s.
37. March J.G., Olsen J.P. The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life. URL: <http://surl.li/dhzpcb> (дата звернення: 01.08.2023).
38. Olszewski H., Zmierczak M., Historia doktryn politycznych i prawnych, wyd. II, Poznań 1994, 107 s.
39. Peters G. B. Institutional Theory: Problems and Prospects. *Political Science Series*. 2000. № 69. 28 p. URL: https://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_69.pdf.
40. Sartori G. Homo videns: Television and the end of Homo sapiens. Bari: Laterza, 1998.
41. Schulz W. Reconstructing mediatization as analytical concept. *European Journal of Communication*. 2004.Vol. 19(1). P. 87-101.

42. Winczorek Piotr. Prawo i polityka w czasach przemian. Wydawnictwo Sejmowe, 1995. 154 s.

Інформаційні ресурси

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України:
ipend.gov.ua.

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Навчальне видання

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для аспірантів
спеціальності «Політологія»

Укладачі:
ЗГУРСЬКА Валентина Леонідівна
ПЕРЕГУДА Євген Вікторович

Підписано до друку 29.11.2023 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 83-418
Умов.-друк. арк. 1,1. Обл.-вид. арк. 1,3.
Тираж 10 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*